

KARTA KURSU

rok akademicki 2020/2021

Kierunek: Psychologia

Specjalność: -

Forma prowadzenia zajęć: stacjonarne

Stopień: jednolite magisterskie

Rok: II

Semestr: zimowy

Nazwa	Klasyczne teorie osobowości
Nazwa w j. ang.	Classic theories of personality

Koordynator	Dr Renata Żurawska-Żyła	Zespół dydaktyczny
		Dr Renata Żurawska-Żyła
Punktacja ECTS*	4	

Opis kursu (cele uczenia się)

Wiedza: Celem kursu jest zapoznanie studentów z klasycznymi ujęciami osobowości człowieka („wielkie teorie”). Przedstawione zostaną różne odpowiedzi na pytania o genezę, strukturę, dynamikę i rozwój osobowości stawiane przez następujące podejścia: psychoanalityczne, neopsychoanalityczne, humanistyczne i egzystencjalne. Omówione zostaną empiryczne weryfikacje poszczególnych koncepcji oraz ich aktualne znaczenie dla psychologii.

Umiejętności: Podczas ćwiczeń studenci rozwiną umiejętność praktycznego wykorzystania klasycznych teorii osobowości w różnych kontekstach praktyki psychologicznej.

Kompetencje społeczne: Studenci rozwiną umiejętność krytycznej oceny klasycznych teorii osobowości oraz świadomość potrzeby nieustannego doskonalenia wiedzy z zakresu psychologii osobowości.

Warunki wstępne

Wiedza	Znajomość podstawowych pojęć i teorii z zakresu metodologii badań psychologicznych i wnioskowania statystycznego
Umiejętności	Podstawowe umiejętności w zakresie czytania ze zrozumieniem tekstów naukowych oraz odczytywania wyników prostych analiz statystycznych
Kursy	

Efekty uczenia się

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W_01 Zna i rozumie główne idee, pojęcia i koncepcje prezentowane w ramach psychologii osobowości.	K_W02, K_W04
	W_02 Posiada wiedzę o rozwoju osobowości w ujęciu klasycznych teorii osobowości.	K_W01, K_W02, K_W04
	W_03 Zna i rozumie koncepcje nieświadomości, potrzeb, emocji i motywacji prezentowane w klasycznych nurtach psychologii osobowości.	K_W01, K_W02

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U_01. Potrafi przedstawić genezę i kontekst społeczno-kulturowy rozwoju klasycznych podejść badawczych w psychologii osobowości.	K_U02, K_U05, K_U06
	U_02. Potrafi przedstawić i poddać krytycznej analizie dawne koncepcje psychologiczne, ocenić ich wkład we współczesną psychologię osobowości oraz odnieść je do obecnego stanu wiedzy na temat psychologii człowieka.	K_U02, K_U05, K_U06
	U_03. Umie interpretować zachowania człowieka odnosząc je do różnych teorii osobowości.	K_U06

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	K_01. Aktywnie kształtuje swoje zasoby osobowościowe, dba o rozwój i etykę pracy zawodu psychologa.	K_K02
	K_02. Podejmuje różne formy komunikacji i współpracy z otoczeniem poprzez podejmowanie działań indywidualnych i zespołowych mających na celu realizację pomocy psychologicznej.	K_K02, K_K03, K_K04
	K_03. Radzi sobie z problemami, rozwija siebie i wspiera rozwój innych wykorzystując wiedzę z zakresu psychologii osobowości.	K_K05

Organizacja										
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach								
		A		K		L		S		P
Liczba godzin	30			15						
45										

Opis metod prowadzenia zajęć

Kurs odbywa się zdalnie w trybie synchronicznym za pomocą platformy MS Teams.

Wykład: interaktywny z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej i dyskusji grupowej.

Ćwiczenia: prezentacja i omówienie wybranych koncepcji/zagadnień z zakresu psychologii osobowości, analiza literatury, studia przypadków, ćwiczenia indywidualne i grupowe, burza mózgów, debata oxfordzka.

Projekt indywidualny: *Case study* z wykorzystaniem wybranej teorii osobowości lub recenzja MOOCs *Massive Open Online Courses*.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – learning	Gry dwukrotnie	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat (prezentacja multimedialna)	Praca pisemna (case study)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Analiza przypadku, burza mózgów
W01						X		X				X	X
W02						X		X				X	X
W03						X		X				X	X
U01						X		X				X	X
U02						X		X				X	X
U03						X		X				X	X
K01								X					
K02								X					
K03								X					

Kryteria oceny	<p>Zaliczenie ćwiczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obecność na ćwiczeniach (możliwa jedna nieobecność nieusprawiedliwiona), przygotowanie do zajęć i lektura zadanej literatury przedmiotu, udział w dyskusjach. 2. Poprawne wykonanie projektu indywidualnego – przygotowanie <i>case study</i> z
----------------	--

	<p>odwołaniem do wybranej klasycznej teorii osobowości lub recenzja MOOCs <i>Massive Open Online Courses</i>.</p> <p>3. Zaliczenie kolokwium.</p> <p>Do zaliczenia ćwiczeń konieczne jest uzyskanie min 8 pkt. (max. 12 pkt.): projekt indywidualny – max. 6 pkt., kolokwium max. 6 pkt.</p> <p>Zaliczenie kursu: egzamin testowy (ocena pozytywna = 50% + 1 pkt)</p>
--	---

Uwagi	Przedmiot kierunkowy na studiach stacjonarnych, jednolitych magisterskich, kierunek: Psychologia
-------	--

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie do psychologii osobowości. Cel, przedmiot i zadania psychologii osobowości, obszary badań i główne kontrowersje. Sposoby poznawania osobowości. Praktyczne zastosowania psychologii osobowości. Teorie osobowości jako „<i>box of tools</i>”. Kryteria oceny teorii osobowości jako teorii naukowych. 2. Klasyczna psychoanaliza Zygmunta Freuda. Geneza, elementy biografii, założenia i podstawowe pojęcia (popęd życia i śmierci, zasada zachowania energii, zasada przyjemności i redukcji napięcia, <i>katharsis</i>). Struktura osobowości (model topograficzny, model strukturalny), rozwój psychoseksualny. Rola lęku i zaburzenia osobowości w ujęciu psychoanalitycznym. 3. Mechanizmy obronne i ich empiryczne weryfikacje (wyparcie, zaprzeczanie, projekcja). Znaczenie i krytyczna ocena podejścia psychoanalitycznego. 4. Psychologia analityczna Carla Gustava Junga – archetypy i nieświadomość zbiorowa, struktura osobowości: postawy i funkcje, typy psychologiczne, rozwój osobowości w ciągu życia: proces indywidualizacji i integracji przeciwieństw. 5. Spoleczne uwarunkowania rozwoju i funkcjonowania osobowości: Teoria Karen Horney (wpływ wczesnych kontaktów na rozwój osobowości, koncepcja lęku podstawowego, postawy wobec świata, kiedy potrzeby stają się neurotyczne). 6. Kulturowe uwarunkowania rozwoju i funkcjonowania osobowości: Teoria Ericha Fromma (wpływ kontekstu społecznego i kultury na kształtowanie się osobowości, mechanizm ucieczki od wolności i podporządkowania autorytetom, typy charakterów, typ produktywny – dojrzała osobowość). 7. Teorie relacji z obiektem – znaczenie wczesnych relacji z opiekunem dla rozwoju osobowości. Koncepcja Melanie Klein (rozwój relacji z obiektem, mechanizmy biorące udział w kształtowaniu ja). Koncepcja Margaret Mahler (koncepcja separacji-indywidualizacji). Koncepcja Donalda Winnicotta (pojęcie „wystarczająco dobrej matki”, kształtowanie się przywiązania). 8. Współczesne rozwinięcia teorii relacji z obiektem: teoria przywiązania Johna Bowlby’ego (badania nad lękiem separacyjnym, wewnętrzne modele robocze) i Mary Ainsworth (procedura obcej sytuacji, typy przywiązania i ich znaczenie w dorosłości). 9. Psychodynamiczne teorie self. Heinza Kohuta teoria narcyzmu („człowiek winny” a „człowiek tragiczny”, rozwój <i>self</i> i optymalny poziom frustracji, znaczenie „obiektów wspierających”, dwa rozumienia narcyzmu (rozwojowe i patologiczne). Osobowość narcystyczna i współczesne badania nad narcyzmem. 10. Psychologia ego. Anna Freud - adaptacyjne znaczenie ego. Heinz Hartmann - autonomia ego (rozwój ego, funkcje pierwotne i centralne, autonomiczne motywacje ego, siła i stabilność ego, adaptacja reaktywna i aktywna). John Block - kontrola i prężność ego (pojęcie, współczesne badania i adaptacyjne znaczenie prężności ego). 11. Psychospołeczny rozwój osobowości w biegu całego życia. Harry S. Sullivan – interpersonalna teoria psychiatrii (znaczenie relacji interpersonalnych dla rozwoju osobowości, interpersonalny charakter lęku, personifikacje Ja i innych, rozwojowe znaczenie wieku szkolnego i preadolescencji). Psychospołeczna teoria rozwoju Erika H. Eriksona (stadialny rozwój osobowości w biegu całego życia, podstawowe kryzysy rozwojowe, ich pozytywne i negatywne rozwiązanie,
--	--

formowanie się i kryzys tożsamości). James Marcia – sposoby kształtowania się tożsamości (statusy tożsamości).

12. **Psychologia indywidualna** Alfreda Adlera – poczucie niższości i dążenie do mocy, zainteresowania społeczne i styl życia.
13. **Psychologia humanistyczna.** Fenomenologiczna teoria osobowości Carla R. Rogersa (autentyczne i obronne doświadczanie świata, tendencja do samoaktualizacji, potrzeba spójności Ja, akceptacja bezwarunkowa i warunkowa) i terapia skoncentrowana na kliencie (warunki zmiany terapeutycznej). Abrahama Masłowa teoria potrzeb oraz koncepcja dojrzałej osobowości.
14. **Współczesne rozwinięcia psychologii humanistycznej** - psychologia pozytywna (Seligman, Csikszentmihaly).
15. **Psychologia egzystencjalna.** Tło historyczno-kulturowe. Podstawowe założenia i twierdzenia (zasada rozumienia i interpretacji, autentyczny sposób istnienia, bycie-w-świecie, wina egzystencjalna i lęk egzystencjalny, sens życia a skończoność istnienia, psychoterapia egzystencjalna (m.in. logoterapia, nerwica noogenna).

Ćwiczenia:

1. Czym jest osobowość? Ukryte teorie osobowości (UTO) i ich wpływ na rozumienie siebie i innych ludzi. Teorie osobowości jako „*box of tools*”. Praktyczne zastosowania psychologii osobowości.
2. Psychodynamiczne ujęcie osobowości. Kiedy zagrożone jest nasze Ja – typy i działanie mechanizmów obronnych oraz ich empiryczne weryfikacje.
3. Czy *katharsis* jest możliwe? - adaptacyjne i nieadaptacyjne formy autorefleksji (w ujęciu psychodynamicznym *versus* poznawczym) w świetle aktualnych badań.
4. Rozwój osobowości i proces indywiduacji w teorii C.G. Junga.
5. Kryzys połowy życia – zagrożenie czy szansa na rozwój? – specyfika zjawiska.
6. Psychologiczna analiza zjawiska „maski” oraz funkcjonowania w „rolach”.
7. Co czyni człowieka szczęśliwym? - perspektywa psychologii humanistycznej i pozytywnej.

Wykaz literatury podstawowej

Wykład

1. Oleś. P. (2005). *Wprowadzenie do psychologii osobowości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, rozdziały: I, II, III, IV, V, XI (11.2), XII (12.1).
2. Cervone, D., Pervin, L.A. (2011). *Osobowość. Teoria i badania*. Kraków: Wydawnictwo UJ, rozdziały: 1, 2, 3, 4, 5, 6.
3. Oleś, P., Drat-Ruszczak, K. (2008). *Osobowość*, W: J. Strelau, D. Doliński. *Psychologia. Podręcznik akademicki*. Tom 1. Gdańsk: GWP, 651-700.

Ćwiczenia

4. Tischner, J. (1999). *Filozofia dramatu*. Kraków: Wydawnictwo Znak, 89-113, 269-295 (polecam całość).
5. Kępiński, A. (2002). *Poznanie chorego*. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 5-62 (polecam całość).
6. Wojciszke, B. (2001). Dane i pseudodane w procesie spostrzegania ludzi, W: M. Kofta, T. Szustrowa (red.). *Złudzenia, które pozwalają żyć. Szkice ze społecznej psychologii osobowości*. Warszawa: PWN, 65-89.
7. Grzegołkowska-Klarkowska, H. (2001). Samoobrona przez samooszukiwanie się, W: M. Kofta, T. Szustrowa (red.). *Złudzenia, które pozwalają żyć. Szkice ze społecznej psychologii osobowości*. Warszawa: PWN, 176-197.
8. Poniatowska-Leszczynska, K., Zinczuk-Zielazna, J. (2014). Mechanizm wyparcia – teoria i badania. *Postępy Psychiatrii i Neurologii*, 23(2), 117-123.

9. Klebaniuk J. (2015). Opowiedz swoją historię. Terapeutyczne efekty pisania. *Przegląd Biblioterapeutyczny*, 1.
10. Ayduk, O., i Kross, E. (2010a). Analyzing negative experiences without ruminating: The role of self-distancing in enabling adaptive self-reflection. *Social and Personality Psychology Compass*, 10(4), 841–854.
11. „Jaka piękna katastrofa. Kryzys wieku średniego”. Rozmowa z prof. Bartłomiejem Dobroczyńskim, *Wysokie Obcasy Extra*, nr 8(87)/2019.
12. Kępiński, A. (2002). *Poznanie chorego*. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 5-62.
13. Oleś, P., Kłosok-Ścibich, M. (2009). Syndrom Gauguina – zmiana tożsamości czy mit? *Psychologia Rozwojowa*, 14, 9-25.
14. Poniatowska-Leszczyńska, K., Zinczuk-Zielazna, J. (2014). Mechanizm wyparcia – teoria i badania. *Postępy Psychiatrii i Neurologii*, 23(2), 117-123.
15. Oleś, P., Kłosok-Ścibich, M. (2009). Syndrom Gauguina – zmiana tożsamości czy mit? *Psychologia Rozwojowa*, 14, 9-25.
16. Oleś, P. (2015). *Psychologia człowieka dorosłego* (rozdz. 5. Przełom połowy życia), Warszawa: PWN, 180-218.
17. „Jaka piękna katastrofa. Kryzys wieku średniego”. Rozmowa z prof. Bartłomiejem Dobroczyńskim, *Wysokie Obcasy Extra*, nr 8 (87)/2019.
18. Tischner, J. (1999). *Filozofia dramatu (Maska)*. Kraków: Wydawnictwo Znak, 76-81.
19. Tylikowska, A. (2016). Autowizerunek jako maska, *Ethos*, 29(2016), nr 2(114), 61-80.
20. Suszek, H. (2007). Różnorodność wielości Ja. *Roczniki Psychologiczne*, 10(2), 7-37.
21. Puchalska-Wasył, M. (2014). Porozmawiaj ze sobą. *Charaktery*, 6(209).
22. „Treserzy i styliści Ja”. Rozmowa z prof. dr hab. Grażyną Wieczorkowską-Wierzińską. *Charaktery*, 6(209), 2014.
23. Gulla, B., Tucholska, K. (2007). Psychologia pozytywna. Cele naukowo-badawcze i aplikacyjne oraz sposób ich realizacji. *Studia z Psychologii w KUL*, tom 14, 133-152.
24. Seligman, M. E. (2005). *Prawdziwe szczęście: psychologia pozytywna a urzeczywistnienie naszych możliwości trwałego spełnienia*. Media Rodzina. Rozdział 3 i 4.
25. Czapiński, J. (2012). Ekonomia szczęścia i psychologia bogactwa. *Nauka*, 1, 51-88.
26. Łaguna, M., Oleś, P., Filipuk, D. (2011). Orientacja pozytywna i jej pomiar: polska adaptacja skali orientacji pozytywnej. *Studia Psychologiczne*, 49(4), 47 – 54.

Wykaz literatury uzupełniającej

1. Cervone, D., & Pervin, L.A. (2016). *Personality: Theory and Research. Student Version*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
2. Oleś, K.P. (2011). *Psychologia człowieka dorosłego*. Warszawa: PWN.
3. Gałdowa A. (1995). *Powszechność i wyjątek. Rozwój osobowości człowieka dorosłego*. Kraków: Księgarnia Akademicka.
4. Hall C., Lindzey G., Campbell J. (2006). *Teorie osobowości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe

PWN.

5. Maruszewski, T. (2005). Kontrowersje wokół psychologicznego mechanizmu wyparcia i tłumienia, W: T. Maruszewski, *Pamięć autobiograficzna*, Gdańsk: GWP, 171-193.
6. Pervin, L.A. (2002). *Psychologia osobowości*. Gdańsk: GWP.
7. Myers, L. B. (2010). The importance of repressive coping style: findings from 30 years of research. *Anxiety Stress & Coping*, 44, 1451-1460.
8. Kernberg, O. F. (2015). Neurobiological correlates of object relations theory: The relationship between neurobiological and psychodynamic development. *International Forum of Psychoanalysis*, 24(1), 38-46.
9. Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5-14.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

Ilość godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	30
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	15
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	1
Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	15
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	25
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	0
	Przygotowanie do egzaminu	14
Ogółem bilans czasu pracy		100
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		4